

BILAG III

Øversigt over og komparativ analyse af medlemsstaternes lovgivning om fuldbyrdelse af straffe

For frihedsstraffes vedkommende må der ved strafidømmelsen og straffuldbyrdelsen bestandigt tages hensyn til nødvendigheden af at sikre en passende balance mellem de straffende myndigheders krav om, at den idømte straf fuldbyrdes, og ikke alene de dømtes, men hele samfundets interesse i, at det sker på en måde, der bedst muligt tilgodeser målet om reintegrering i samfundet.

Med hensyn til **udgang, elektronisk overvågning og opsplittning af straffuldbyrdelsen ("weekendarrest")** bemærkes, at disse straffe i nogle medlemsstater ikke blot kan pålægges fra starten af den dømmende ret, men også siden hen af den myndighed, der har ansvaret for straffuldbyrdelsen. Med hensyn til disse foranstaltninger henvises derfor til **bilag 1**.

1. SUSPENSION AF STRAFFEN

Suspension af straffuldbyrdelsen – der ikke må forveksles med en betinget straf, der idømmes ved dommens afsigelse – kan kun ske, efter at straffuldbyrdelsen er påbegyndt. Denne foranstaltning findes kun i få medlemsstater, bl.a. Frankrig og Italien.

I henhold til den franske retsplejelovs § 720-1 kan en fængselsstraf suspenderes i ikke over tre år, når den dømte kun mangler at afsone højst et år, og når vægtige lægelige, familiemæssige, arbejdsmæssige eller social grunde taler herfor. Beslutningen herom træffes af den tilsynsførende dommer eller af straffedomstolen, alt efter om suspensionsperioden overstiger tre måneder eller ej.

Den italienske straffelov åbner adgang til suspension af straffuldbyrdelsen i to forskellige tilfælde. I det ene tilfælde er det obligatorisk (jf. § 146 i den italienske straffelov), i det andet er det fakultativt (§ 147). Det er den tilsynsførende domstol, der træffer afgørelsen herom. I begge de to tilfælde, hvor strafafsoningen kan udsættes, tales der i loven om hensyn til graviditet og moderskab, helbredsmæssige hensyn, hensyn til AIDS-ramtes værdighed og hensyn til alle de indsattes sundhed. Eftersom de betingelser, der gælder for at få strafafsoningen udsat, stort set er de samme som for husarrest, er der tendens til sammenfald mellem anvendelsesområderne for de to foranstaltninger.

2. UDGANG

Denne ordning, som er detaljeret beskrevet i bilag 1, punkt 3, kan ikke alene iværksættes ved selve domsafsigelsen, men undertiden også senere²¹⁹ af den myndighed, der har ansvaret for straffuldbyrdelsen.

²¹⁹ Det er bl.a. tilfældet i Frankrig.

3. FØRTIDIG LØSLADELSE

Ved førtidig løsladelse forstås, at den dømte løslades, før hele fængselsstraffen er afsonet. Det kan kun ske under straffuldbyrdelsen.²²⁰ Begrebet findes i alle medlemsstaternes lovgivning, men fungerer forskelligt og betegnes også²²¹ forskelligt fra den ene medlemsstat til den anden. I mange medlemsstater tales der om "betinget løsladelse" eller "prøveløsladelse", hvor hovedvægten lægges på det mest karakteristiske træk (nemlig at løsladelsen kun gælder, hvis vedkommende opfører sig ordentligt i prøvetiden), men der findes også ubetingede former for løsladelse (Nederlandene, Det Forenede Kongerige).

I alle medlemsstaternes straffesystemer forudsætter en førtidig løsladelse, at et nærmere fastsat "mindstemål" af straffen er afsonet. Dette "mindstemål" udtrykkes i nogle medlemsstater i procent af den idømte straf og/eller absolut, i måneder eller år. For livsvarige fængselsstraffe gælder der særlige regler.

For tidsbegrænsede straffe varierer den straf, som en dømt mindst skal have afsonet for at kunne løslades før tid, mellem en tredjedel (Belgien) og tre fjerdedele (Spanien) af den straf, vedkommende er blevet idømt, og maksimumstiden (navnlig i tilfælde af recidiv) varierer mellem to tredjedele og fem sjettedele (Portugal)²²². Det kan dog konstateres, at det i de fleste medlemsstater kræves, at halvdelen af straffen er afsonet, og at maksimumstiden – navnlig i tilfælde af recidiv – normalt ligger på to tredjedele.

I absolutte termer varierer minimumstiden mellem 1 måned (Sverige), 2 måneder (Tyskland), 3 måneder (Belgien) og 6 måneder (Belgien, Tyskland, Nederlandene, Portugal).

For livsvarige frihedsstraffe varierer den tid, den dømte mindst skal have afsonet for at kunne løslades før tid, mellem 10 (Belgien) og 26 år (Italien). I de fleste medlemsstater er der tale om 15 år.

I nogle medlemsstater kan en dømt kun løslades før tid, hvis reststraffen er af en vis varighed – højst 2 år (Tyskland²²³) eller 4 år (Frankrig). I andre lande (f.eks. Portugal) afhænger det af den idømte straf. Reststraffen skal være på halvdelen, hvis den idømte straf er på under 5 år, og to tredjedele, hvis den idømte straf er på over 5 år.

I medlemsstaternes lovgivninger stilles forskellige betingelser, som skal være opfyldt, for at en dømt kan løslades før tid. Som eksempel kan nævnes følgende:

- den dømte skal give sit samtykke (Belgien, Tyskland, Frankrig, Grækenland, Luxembourg, Portugal)
- den dømte skal have gjort en "seriøs indsats for at genindpasse sig i samfundet" (Frankrig)

²²⁰ Førtidig løsladelse adskiller sig derved fra betingede straffe, der kun kan pålægges ved dom.

²²¹ I tysk ret tales der om "Aussetzung des Straffrestes" (udsættelse af reststraffen), jf. straffelovens § 57. I belgisk ret sondres der mellem "prøveløsladelse" og "foreløbig løsladelse". Sidstnævnte er ikke hjemlet i nogen lov, men foregår på grundlag af cirkulærer fra ministeriet. Ved "foreløbig løsladelse" er betingelserne mildere end ved prøveløsladelse, idet f.eks. alle dømte, hvis samlede straf ikke overstiger tre år, kan løslades efter at have afsonet en tredjedel, også i tilfælde af recidiv.

²²² Der er tale om et særligt tilfælde, hvor kun tidens gang er afgørende, § 61, stk. 5, i den portugisiske strafferetsplejelov.

²²³ Gælder kun, hvis den dømte ønsker at blive løsladt efter afsoning af halvdelen af straffen.

- den dømte skal før løsladelsen være anbragt under "mildere afsoningsforhold" (Spanien, Frankrig) og f.eks. på tilfredsstillende vis have gennemgået en periode med udgangstilladelse, anbringelse uden for fængslet osv.
- den dømte skal overdrage fængselsvæsenet alle eller en del af sine bankkonti (Frankrig)
- den dømte skal gå ind i militæret eller tilmelde sig et uddannelseskursus ved forsvaret (Frankrig)
- hvis der er tale om en udlænding, skal vedkommende udvises fra landet (Frankrig)
- betinget løsladelse er udelukket under sikkerhedsforvaring
- eventuelle ofre skal være sikret erstatning²²⁴
- der findes gunstigere regler for dømte, der er over 70 år eller meget syge (Spanien, Grækenland), eller som har forældremyndighed over et barn på under 10 år, der normalt bor hos vedkommende (Frankrig)
- den dømte må ikke frembyde nogen fare for offentligheden (Tyskland), eller der må ikke være nogen "faktorer, der tyder på en alvorlig risiko for samfundet" (Belgien). Denne betingelse vurderes under hensyn til følgende kriterier: mulighederne for den dømtes rehabilitering (Belgien), den dømtes personlighed (Belgien, Tyskland), den dømtes adfærd under fængselsopholdet (Belgien, Spanien, Finland, Grækenland, Italien), risikoen for, at vedkommende begår nye lovovertrædelser (Belgien, Tyskland), den dømtes holdning over for ofre (Belgien), lovovertrædelsens grovhed (Tyskland).

I de fleste medlemsstater sker løsladelsen på prøve, idet den dømte i en prøvetid skal afholde sig fra enhver overtrædelse af loven, hvis vedkommende ikke vil risikere, at løsladelsesbeslutningen tilbagekaldes. I to medlemsstater (Nederlandene og Det Forenede Kongerige) kan der dog ske førtidig løsladelse uden prøvetid.

I de fleste medlemsstater afhænger prøvetiden af varigheden af den dømtes reststraf på løsladelsestidspunktet (f.eks. Belgien, Tyskland, Spanien, Finland, Grækenland²²⁵, Sverige), den kan ikke være på under 1 år (Sverige) eller i Belgien under 2 år eller 5 år for de længste straffe (mere end 5 års fængsel), og maksimumgrænsen er på 3 år (Finland) eller 10 år (Belgien). For livstidsstraffe er prøvetiden på 5 år i Tyskland, Italien og Portugal.

Til førtidig løsladelse er der normalt knyttet forskellige forbud eller påbud, som f.eks. forbud mod at udøve visse former for erhverv (Frankrig, Portugal), opsøge bestemte steder (Tyskland, Frankrig, Grækenland, Portugal, Sverige), bosætte sig bestemte steder (Frankrig, Grækenland, Portugal), omgås bestemte personer (Tyskland, Frankrig, Grækenland, Portugal), deltage i bestemte organisationer og møder (Portugal), besidde bestemte genstande (Tyskland, Portugal), føre bestemte køretøjer (Frankrig), ligge inde med eller bære et våben (Frankrig), eller påbud om at være bosat bestemte steder (Frankrig, Grækenland, Sverige), melde sig regelmæssigt til myndighederne (Tyskland, Portugal), gennemgå en uddannelse (Frankrig, Sverige), en behandling (Grækenland, Sverige), evt. med den dømtes samtykke (Portugal), udføre samfundstjeneste (Grækenland), betale udgifter (Frankrig, Portugal) eller

²²⁴ Efter belgisk ret kan der ske høring af offeret, hvis denne har anmodet herom, angående de vilkår, den dømte kan få pålagt.

²²⁵ Dette gælder kun, hvis reststraffen er under tre år. De øvrige tilfælde er prøvetiden på tre år.

skadeserstatning (Frankrig, Portugal, Sverige), oprette skaden (Tyskland), yde offeret moralsk oprejsning (Portugal), betale et beløb til en velgørende institution (Tyskland, Portugal) eller til statskassen (Tyskland), fremlægge et omskolingsprogram (Belgien) eller et rehabiliteringsprogram (Portugal), betale underholdsbidrag (Tyskland, Frankrig, Grækenland) eller underlægge sig de sociale myndigheders tilsyn (Belgien).

Hvis betingelserne for førtidig løsladelse ikke overholdes, kan løsladelsen suspenderes (Belgien), tilbagekaldes (Belgien, Tyskland, Frankrig), eller vilkårene kan ændres (Belgien, Tyskland). I flere medlemsstater åbner lovgivningen mulighed for forskellige grader af sanktioner, lige fra en advarsel (Sverige) og til 15 dages ubetinget hæfte for hver tilsidesættelse (Sverige).

Der er store forskelle fra den ene medlemsstat til den anden på følgende punkter: hvilken kompetence de implicerede aktører har (domstolene, justitsministeriet eller den regionale eller lokale kriminalforsorg), hvilke skønsbeføjelser de kompetente myndigheder har (navnlig med hensyn til løsladelsens fakultative eller obligatoriske karakter), hvilken fremgangsmåde der benyttes ved førtidig løsladelse, hvilken klageadgang der findes i tilfælde af afslag på førtidig løsladelse, og hvilke kontrolordninger der findes osv.

4. EFTERGIVELSE AF STRAF

I nogle medlemsstater (f.eks. Frankrig, Grækenland) er der under straffuldbyrdsen mulighed for at få straffen eftergivet eller nedsat.

I Frankrig eksisterer denne mulighed under forskellige former: en nedsættelse af den ordinære straf (der gives næsten automatisk for god opførsel: 7 dage pr. måned eller tre måneder pr. år) og en supplerende strafnedsættelse (4 dage pr. måned eller 2 måneder pr. år, der er afsonet, hvis den dømte udviser "seriøse bestræbelser på at blive genindpasset i samfundet, bl.a. ved at bestå en folkeskole-, universitets- eller erhvervsuddannelseseksamen"). Den supplerende strafnedsættelse gælder også i tilfælde af recidiv (2 dage pr. måned eller 1 måned pr. år). I Grækenland har man i lovgivningen indført en ordning, hvor hver dags arbejde efter en skala opstillet på basis af arbejdets art sidestilles med 2 ½, 2, 1 ¾ eller 1 ½ dages fængsel.

I begge medlemsstater (Frankrig, Grækenland) kan strafnedsættelse kumuleres med prøveløsladelse og dermed afkorte den tid, der skal være gået, før den dømte kan anmode om prøveløsladelse.

5. BENÅDNING OG AMNESTI

Amnesti er en foranstaltning, der har til formål at fratage bestemte handlinger deres strafbare karakter med tilbagevirkende kraft. Amnesti bevirker dermed, at det bliver juridisk umuligt at fuldbyrde en idømt straf, eller at straffen omgående skal ophøre, hvis fuldbyrdelsen er påbegyndt. Benådning er en foranstaltning, hvorved en person, der er kendt skyldig og har modtaget en endelig dom, helt eller delvis fritages for straffuldbyrdsen. Medlemsstaternes lovgivninger om amnesti og benådning udviser store forskelle, og de kompetente myndigheder har normalt meget vide skønsbeføjelser på dette område.